

R E G É L Ő.

PESTEN csötörtökön június 19^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóírásnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Demir basa Illok on. (*Végzet.*)

Ezen, nevedő tüzzel kimondott, szavak után Péter egyenesen a' mecsetnek irányzá lépéseit. László magán kívül, de félelem nélkül követte. Minden egyes keresztény csoportokban, mellyek előtt elmentek, nagy indulást, 's elégtelenséget láttak uralkodni, és Szeremy jó következt jósolt merényletének azon emberek boszús szemeikből. A' menyegzői menet belépett a' mecsetbe követe Péter, László, 's nagy számú kíváncsi sokaságtól. Hallhatóan dobogó szível közelite a' két hős az egybekelendő párhoz. Demir édes szerelmi szavakkal hizelge Ilkának, ki a' nélkül, hogy reá halgatna, szótalanul követte az annyira utált vőlegényt. Nehéz gondokkal látszott lelke küzdeni, arcza halál-halavány volt, 's beesett szemei különös idegen tüzzel ragyogtak. Szóval tekintete felettébb ellenkezett gyönyörű ruházatjával, 's a' vidám jelentésű rózsá-koszorúval, melly ragyogó gyöngyök közt magos homloka felett diszlett. Az Imam hozzá fogott kötelességéhez, 's Ilka külseje nyilván mutatá nevedő gyengüléseit. A' basa ezt látván szeliden bátoritá őt, de egy hideg megvető tekintetnél egyebet nem nyerhetett.

„Istennek hála! — suttoza Szeremy, László fülébe — legalább látom, hogy gyűlöli az átkozott pogányt. Mázsányi terhet gördít ez szivemről.“ —

Mindig közelebb léptek Ilkához két rettenthetlen Magyartól követe. Egyszerre Ilka fájdalmasan felsikoltott; tévelygő szeme kedvesének halavány arczára talált, 's halálos reszketés futá végig lankadt tetemeit. Demir gondosan tekintett mindenfelé a' véletlen zavarokat keresvén, és „Alláhra mondom — szólla haraggal — ha szemeim nem csalnak, Szentay

Lászlót látom, kit gyűlölök, mint szent prófétánk a' bünt. — Vakmerő keresztény, hogy merészeltél utált személyeddal botránkozásunkra lenni? Fogjátok-meg a' nyomorultat, a' legmélyebb tömlőcz fenekén várja érdemletthalálát.“

„Demir, gondolj ígéretedre“ — szólla Ilka reszkető hangon.

„Szégyeld magadat — felele egy erős szózat, mellynek hallására Törökök, keresztények egyenlően elrémültek — hogy alacsonyithatod-meg születésedet egész a' kérésig egy hittelen zsarnok előtt? Hol van büszkeséged? Elfelejtetted, kinek vére buzog ereidben?“

Minden szemek a' szóllót keresték, csudálkozás jelei mutatkoztak minden arczon, 's egyszerre: „éljen Szeremy Péter!“ kiáltásoktól hangzott a' mecset.

A' basa mód nélkül dühöngött. Ilka szemeit öröm-könnyek nedvesíték. 's most Szeremy Péter nagy lépésekkel közelítvén hozzá az egész gyülekezet zavarodásba jött.

„Igen is, én vagyok Szeremy Péter — kezdé erős, de bús hangon — eljöttem, hogy a' legvégső és legnagyobb gyalázatnak, melly fejemet érheté, tanúja legyek; — 's tőled Ilka, éppen tőled kell ezen rettentő csapásnak reám szólnani?! Mond, milly pokolbeli bűvész-erő vehetett ezen undok lépésre?“

„Bátyám!—felele gyengén Ilka —ne neveld búmnak végtelen özönét keserű igazságtalan szemrehányással. A' legnemesb Magyarért, leghivebb barátodért, 's forrón szeretett jegyesemért áldoztam-fel magamat. Hihetted hugod felől, hogy önkényt illy gyalázatos tette vetemedjék?“

„Szavaid új életet öntnek belém, szeretett hugom, 's lenyomott lelkemet magosra emelik.“

Ilka szemlátomást gyengült, úgy hogy az egész gyülekezet, minden pillanatban várta földre omlását. Szeremy egész elszántságát öszve szedte rettentő szándéka teljesítésére. Még egy nagy lépést tett, 's keze tétovázva keresé kardja markolatját a' halalos dőfés véghez vitelére; de hogy egészen melléje járulhasson, fortélyra volt szüksége.

„Demir, — mondá, nyugott hangot szinelve — még egyszer engedd szerencsétlen hugomat megölelni. Bár minő ellenségem vagy is, az utósó ölelést még se tagadhatod-meg a' szerető testvértől.“

„Igazad van — rebege Ilka alig érthetőleg — valóban, utósó ölelés, néhány pillantatok mulva megszünök élni, és szenvedni.“

„Mit jelentenek ezen titok-teljes szavak? Honnan ajkaidnak ezen halál-halványsága? — Arczaidnak kék színe? ’s tagjaidnak reszketése??“

„Hogy hogy Péter! olly kevéssé ismered hugodat, hogy mind ezeknek okát csak nem is sejdited? Hihetted-e csak egy szempillantatig is, hogy Szeremy Ilka meggyaláztatása után élni kívánna? Jaj nekem, ha úgy van! úgy te engem soha se szerettél, nem becsültél és igazságtalanul ítéltél felőlem. Lászlómnak életében hazámnak egy bajnok harcizót kívántam megtartani: azért teljesítém a’ pogány zsarnok akaratját. De ezen elhatározásomból más feltétel is ered. — Tudd-meg bátyám! méreg, a’ legerősebb méreg szaggatja a’ jelen pillanatban belső részeimet, érzem iszonyú munkálódását; — a’ halál közelget; — úgy van, én megfogok halni, valamint a’ keresztény szűznek és Szeremy Péter hugának illik!“ —

„Áldott legyen a’ jóltevő végzés! — kiálta Szeremy tébolyodáshoz közlő lelkesedéssel — áldott legyen az ég! melly olly nagy lelket, olly bátor szívet adott neked tulajdonul. Megbántottalak Ilka; — én vétkesnek gondoltalak, ’s eljöttem szived vérét kiontani! Bocsánat, bocsánat vétkes tévedésemért!“ —

„Erőm elhagy, — — érzem a’ halál itt létét; — — a’ méreg hathatósan dolgozik — — — megemészt. — — — László! tarts-meg emlékezetedben! — — Élj szerencsésen szeretett bátyám! — — Isten! — — — bocsánat! — — “

Mélyen megilletődve ezen borzasztó jelenettől, meredten, könnybe lábbadt szemekkel néze a’ közönség Ilkának még halála után szeliden mosolygó ajkaira, és sok Török megkönnyezé a’ szép keresztény hölgynek szerencsétlen kimulását. Szeremy használni kívánván a’ közönség első ámultságát kivont karddal rohant Demir basára, — egy csapással földre sújtá fejét, és vértől párologó kardjára szurván azt, hangosan kiáltott: „Szabadság! keresztények, szabadság! szerencsétlen hugom rettentő halála buzdítsa lelketeket vitézségre, boszúra; rajta, rázzuk-le a’ pogány bilincseket!“

László hiven segítette barátját szóval ’s tettel; a’ bácskai vitézek előrohantak az adott jelre Sarengrád romjai

alól; irtóztató öldöklés volt minden utzákon, 's „boszú Ilkáért“ kiáltások közt hullottak a' Törökök a' kereszténység súlyos csapásai alatt; és Illok tornyain ismét szent kereszt tündöklött hirdetve a' keresztények fényes diadalmát.

Nagy Ignácz.

ORSZÁGISMERTETÉS.

Belső-afrikai népek.

Egy francia tudós, Douville ur, ki 1827-ben Benguelában, alsó Guinea tartományában szállott-ki, négy esztendeig utazott az angolai országokban 's a' Congo melléki délfelé eső számos szabad statusokban; benyomult azoknak minden részre terjedő belső vidékeire is. Az utósó pont, hova juthatott, 400 órányi távulságra volt egyenes lineában a' tenger parttól, 's 200-ra ama tartományok határától, mellyeket mind eddig az Europaiak ismertek. Ezen idegen földeken, mellyeknek csak üres helye látszik Afrikának majd valamenyi földképein, 's a' régiebben azoknak fekvése a' Monoemugi és Micoco mesés népek nevével van megjelelve, Douville ur évekig volt magára 's ön erejére hagyatva, és csak néhány rabszolgák mentek vele, kiket hosszú utazása közben saját költségén tartott. Csekély tehetségeivel azonban többet tudott tenni, mint ama pompás készületű utazók, kiket Anglia nagy költséggel küldé-ki az ismeretlen világrészek felfedezésére. Minden akadályokat meggyőzni tudó bátorságának, amaz ismereteinek és tulajdonságainak, mellyek minden tudós utazónak elkerülhetlenül szükségesek, köszöni Douville ur, ki egyszersmind Mineralogus, Geologus, Geographus, és Astronomus, az egész világra nézve fontos felfedezéseit, mellyeket ő tett volt. Az általa megjárt országokból nagy mennyiségű szikla-köveket, érczetek czink-et hozott mustrául; legszorosabban meghatározta a' városok fekvését és a' legmagosabb pontokat, valamint is a' heglánczok és folyó vizek irányzatját. Gondosan figyelmezett ama változásokra, mellyek alá a' magnes-tő volt vetve, 's mint hű történetiró az ottani még félig vad népségek erkölceit és szokásait leirta, 's olly nevezetes dolgokat jegyzett-fel, mellyek felől még egy Missionarius se tudósított.

Mihelyt a' Congo partjától az ország belseje felé távozik az ember, a' föld domborodva emelkedik-fel. A' hegyek

északkeletre egy fő ponthoz vonulnak, mellynek legmagosb csúcsa 2400 toise-al áll feljebb a' tenger síkjánál. Mennél tovább haladunk a' tartomány belseje felé, annál gyengébb lesz a' hévség; sőt hideget-is érzeni mihelyt a' hőmérő 24 gradusra Reaumur szerint fel nem hág. Ott több kiégett vulkánokra akadunk, mellyeknek némellyike lángot hány-ki. Egy vízmederben, mellyet nagy vulkán-tömegek formáltak, találjuk a' Quissona tavat, melly 50 mértföldnyi területű holt tenger neme. Ez lesz hihetően a' régi földképeken találkozó híres Maravi tó. Komor partja minden tenyésztőtől meg van fosztva. nem nő ott semmi növény, semmi fűvecske; hal nem uszkál vizében, mert ártalmas gőz lebeg felette, melly minden élő teremtménynek lélekzetét nehezíti. Eme különös tónak semmi forrása nincsen, semmi víz se folyik belé, hanem inkább két folyóviznek ad lételt, mellyek különféle irányzatokban az oczeán felé tartanak. Eme vidékeken vadon nő a' kávé, czukornád, indigo, és más festőfák. A' természet-vizsgáló figyelmét egy különös növény vonja magára, mellynek csak egyetlen 3 ujnyi hosszúságú töve van; ebből két száruk sarjadnak, mellyek mindenikéből más meg más egymástól különböző levelek és virágok nőnek-ki. Az éghajlat eme földrész helyzetére nézve átaljában nagyon mérsékelt; de lakosai éppen nem vonzják magokhoz az embert. Arczuk rövid, orrok piczin és pisze, szemeik kicsinyek, de nagyon keresztül hatók; szájok széles hasításúak; ajkuk, kivált a' felső, ocsmány vastagságú; állsontjuk messzire kinyiló, 's füleik szokatlan hosszúságúak. A' szép nemnek petyhüdt (schlaff) lecsügő melljei, és iszonyú nagyságú czombjai vannak. Az asszonyok gyakor hűtelensége, melly szeretetre méltóságuknak eleve bizonyossága, még inkább neveli férjeiknek irántok mutatott tiszteletöket, kik büntetés czime alatt contributiót szednek feleségeiknek szeretőjeiktől. Egyebiránt az asszonynak minden házi munkát végezni, 's tunya férje-urának még az ételt is oda kell hordani, hol ő kegyelme kellemes nyugvásban kinyuztózva fekszik. E' szerint tehát nem irigyelhetik europai dámáink emez afrikai szépségek sorsát. A' polygamia (feles nőzés, sok feleség-tartás) eme tartományokban mindenütt divatban van. A' fiúk 4—5 esztendőskorokban hagyják-el atyjok házát; a' leányok csak ha férjhez mennek. 10 fiúra 13—14 leány születik. Az évkort (Alter)

holdjárás szerint számlálják. Minden gyermek születésekor egy fát ültetnek, melyre minden hold-ujuláskor egy metszést csinálnak. Douville, ki sok ilyen falajstromot látott, soha se talált olyanra, mellyen 500 metszésnél több lett volna, 's így ebből az következik, hogy ott az emberek 40-évnél ritkán élnek tovább. Szokásban van nálok a' körül-metszés, és emberi áldozat, maga Douville is majd azzá leve. Minden szerecszennek holtá után öszve szoktak gyűlni, hogy 8 napig tánczoljanak. Az elhunytak szokott kedves bálvány - képe előtt egy fekete sertvést ölnek-meg, 's a' megholtnak sirjába teszik bálványait is. Az igazság kiszolgáltatása még csak gyermeki korban van nálok. Ha az alperes tagadja a' vádot, elküldik őt egy jóslóhoz, ki azután két serleget tart elejébe, mellyeknek egyike mérges itallal van tele. A' vádoltnak választását csak a' vak történet határozza-el, 's atyjafiai csak gazdag ajándékokkal vehetik rá a' papokat, hogy hamar méreg ellen valót adjanak e' szerencsétlennek. A' bajnokok magokat az általok megöle-tett ellenség fogaival ékesítik. Ezen többnyire egy nyelvet beszélő valamennyi népségeknek characterét eme három szóval lehet leírni: „Vadság, tudatlanság, emberevés.“ Azonban vannak még is köztek némelly ügyes és találós eszű emberek.

J E L E S M O N D Á S.

Titkos örömek.

Titkon nyilnak az életnek
Legszébb rózsáji,
Mély titokban csörgedeznek
Legszébb óráji.

Berzsenyi.

Az ész 's merészség hasonló a' jól felépült hajóhoz, melly a' tengeren lebegvén noha semmi készülétek hijával nincsen, mellyek a' szerencsés evezésre megkivántatnak, az első szélvészttől sziklák közé vettetik, hol segedelem nélkül hanyattatik.

Kölesy.

Életképe Fáyból. Halandó a' józan ész 's lelki ismeret: e' két legbiztosb kalauz megvetése mindenkor távul taszit a' boldogságtól.

Nem illő lebádogyadnunk szép pályánkról csak azért, hogy egyszerre sokat nem tehetünk, nem annyit, mennyit ohajtanánk, nem annyit, mint mire szükség volna. Kis haladás is közelebb ejt a' célhoz! Kövekként rakák a' palotákat; perczekből áll a' század, fővényszemekből a' tenger partja, 's cseppekből megmérhetlen vize.

Roglaticzáról Bácsból.

Aphorismák Styriából. A' valódi érdem legtisztábban ragyog a' hálálárnyékában: az élet csilláma csak homályosítja azt.

Aristoteles mondja: „a' hős erény sokkal nagyobb 's fenségesebb a' közönséges erkölcsi erénynél, valamint a' vadság gonoszabb a' véteknél. Az erkölcsi erény megkülönbözteti az embert az állatoktól, de az istenektől is: a' hős erény ezekhez hasonlókká teszi őket.“

T. P. J. huszár hadnagya.

K Ö L T É S Z E T.

S z e m r e h á n y á s.

Ott a' kies hegy-allban
Zúgó patak virágin
Lengő ligetben ülve
A' tiszta hold világnál
Egy csendes estve tétél
Esküt szived tüzeről;
Ott mondtad: égek érted,
Szeretlek a' míg élek.
Ládd Czidli ezt te mondtad
Nekem. — Hivék szavadnak,
Szerettelek miként a'
Méhecske a' virágot;
Mint nyáj a' csermelyére
És vándor a' hús árnyra,
Vágyék kebledre Czidli;
De már nem, a' mióta
Megszegted esküdet, nem
Szeretlek ugy, miként a'
Méhecske a' virágot;
Mint nyáj a' csermelyére,
És vándor a' hús árnyra,
Nem vágyok ugy kebledre.
Mikor kies hegy-allban
Zúgó patak virágin
Lengő liget hűsében

Ülsz tiszta holdvilágnál
Egy csendes estve, lelked
Nem vádol-e, hogy esküd
Megszegted, 's elfelejtéd
A' barna fürtü ifiút?
Ki olly hiven szerette,
Imáda csalfa szived!
Ládd, Czidli, ládd te voltál
A' hitszegő, nem én. Majd
Eszedbe jut, hiszem még,
Keblem szelid szerelme,
Es sirva sírsz, hogy esküd
Megszegted, 's elfelejtéd
A' barna fürtü ifjút.
Ah sirtam én is érted
Keservesen zokogtam;
De már nem, a' mióta
Szép Laura rám mosolyga;
'S a' szőke fürtü lányka
Tüzét galamb szívének
Szemérmesen pirulva
Igy győnta meg: — szeretlek.
Már nem sírok miattad
Keservesen az óta.
Ángyán Mihály.

K Ü L Ö N F É L E.

T o l l - m a g o k.

XXXVIII.

A' munkának becse, mellyet jónak csak a' könyváros mond, annyit ér, mint egy ország javát előmozdító hazafiúi vágy, melly a' szoba négy falai közt hangzik-el.

XXXIX.

Vannak emberek, kiket a' legfestőlegeseb vidék szemlélete hidegen hagy, 's kiket a' legszebb kertben semmi sem érdekel inkább, mint — a' pad, mellyen kinyugodtak.

XI.

Ha az ugy nevezett nyelv-ujítás és nyelvrontás ellen még az is menydörög, ki lélek helyett leele, hal helyett hál, és hál helyett halat, 's tudja Isten mit mindent nem ír — már az csak még is minden furcsaságnak legnagyobb furcsasága.

Garay.

Hogy szeretném én a' számvetés négy nemeit használni, és hogy nem? Szeretném még egyszer öszveadni elköltött jövedelmemet, kivonni adósaim zsebéből veszni tért hitelezésemet, sokszorozni kevés pénzemet, elosztani költségeimet. Továbbá, szeretném öszveadni az egymásért epedő sziveket, kivonni — az életből — a' gaz embereket, sokszorozni a' jó hazafiakat, elosztani az öszve csoportozott bajokat. Végre szeretném öszveadni öröm-napjaimat imádoztam öröm-napjaival, kivonni szivéből a' más utáni sohajtást, sokszorozni hozzám viselt szerelmét, elosztani irántam mutatott hidegségét. — Ellenben nem szeretném öszveadni gondjaimat, kivonni életemből az öröm-órákat, sokszorozni csüggedezésemet, elosztani fáradsággal szerzett vagyonomat.

Sz. H. M.

Patkány-játék. A' Mont-Parnasse nevű hegy még maig is tivornyája a' közönséges embereknek, hol majd naponként láthatni még a' patkány-játékot üzetni. A' falhoz támasztott kis deszkához egy patkány köttetik, mely czéllövész tárgya lévén egy csoport lármás nyilasoknak, számtalan megsebesítések után a' legügyesbiktől a' kegyelemlövést kapja, 's ekkor mindnyájan zabolátlan öröm-kiabálásra fakadnak. Valóban a' macskák kegyelmesebben bánnak a' patkányokkal mint Parisnak, a' világ legmiveltebb és emberibb városának lakosai.

Gyermek-temetés az Uskokoknál. Ezen népnél alsó Carnioliában azon szokás uralkodik, hogy az anya gyermekének temetésekor annak bölcsőjét fejen viszi-ki a' temetőbe. Az egész temetés alatt felette szidja a' halált, hogy tőle gyermekét elrablotta, mellyből nagy vitéz vagy más jeles férjfi lehetett volna, 's következőképp zárja-be: „Te dühös, idomtalan, rút, utálatos, megkérdelhetlen halál, te tőlem gyermekemet elvetted 's azt megitted. Itt, vedd-el bölcsőjét is, tömd vele szádat, hogy fogaid is kitörjenek rajta.

Mulattató. Egy társaságban X. gyakori fő fájásról panaszkodván, Y. azt adá hozzá, hogy neki nem fáj ugyan feje, hanem még is mindig nehéz; mire Z. ezen meg jegyzést tevő: én nem tudom, hogy a' mi üres, hogy lehet az nehéz!

Sz. H. M.

Hasonszórejtvény.

1) Trója volt dicső hazám	Második értelmemet
'S én királyfi voltam,	Jól ha megvizsgálod,
Görög honból szép hölgyet	Egy országban majd híres
Hajdan elraboltam.	Városnak találd.
	P. Szőke Denesről.
2) Fájdalom! elhunyt már kedvelt költője hazánknak;	
Illendő, ha kötünk koszorút most neki nevéből.	
	Gy...ky Vi...or.

Előbbi rejtvény: 1) Nyakló. 2) Vidék.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, úi utsza 612.